

Kalkoenpastei in Le pastissier françois uit 1655.

Eerste afbeelding van kalkoenpastei in de Lage Landen, 1668.

Gelukkig staat de kalkoen bij de Amerikanen op Thanksgiving en bij de Engelsen met Kerst als favoriet te boek, hij wordt dan voor een ieder triomfantelijk uit de oven geschoven. De kalkoenpastei is van alle dissen verdwenen, de harde korst zou nu met moderne ovens krokant gemaakt kunnen worden.

Echter, heden ten dage kan in het Rijksmuseum van Amsterdam deze culinaire ontwikkeling binnen onze eigen nationale keuken goed gadeslagen worden. Op de kaart van het

Stilleven met gebraden kalkoen, olieverb op paneel. Osias Beert de Oudere (1580-1623 Antwerpen).

Rijksrestaurant wordt regelmatig kalkoen en parelhoen geserveerd, maar pauw en zwaan niet meer. Fazant blijft een jachtvogel, niet alleen voor de adel.

René Zanderink, bioloog/journalist, beheerder groentekas Rijksmuseum. Auteur boeken Huisdieren: Onderworpen en gebruikt, gekoesterd en bewonderd (2014) en Liever Lokaal (beste kookboek 2015, met recepten voor fazant, kalkoen en parelhoen). Website www.eetbaars.nl. ●

Hoeveel jongen kan een voedster verzorgen?

Zowel in het wild als bij onze tamme konijnen kan het voorkomen dat er meer jongen geboren worden dan de voedster kan verzorgen. Bij onze zoogdieren, dus ook bij konijnen, kunnen we ingrijpen door te verminderen. Het verminderen van het aantal jongen of overleggen van een deel van de jongen naar een andere zogende voedster zorgt ervoor dat de jongen voldoende voeding (melk) krijgen.

Tekst en foto's: Gerrit Grooten

We kunnen pas ingrijpen als de jongen geboren zijn

Maar tijdens de dracht moeten de jongen van een grote worp in wording ook de beschikbare voeding verdelen. Zulke jongen zijn bij de geboorte meestal wat kleiner. Als sportfokker zijn we niet zo dol op zeer grote nesten, maar dat heb je niet in de hand. Overigens kunnen jongen uit zo'n nest -nadat we het tot normale proporties hebben teruggebracht- prima uitgroeien tot topdieren. Ik heb in 1974 eens een Groot Lotharinger gehad die 18 jongen kreeg. Dan heb je keuze wat tekening betreft, zou je denken. In dit geval echter niet, niet een goed getekende erbij, zo kan het ook gaan.

Beperkt het aantal jongen

Een enkele keer zie ik bij een konijnenhouder nog wel eens een nest van 10 tot 12 jongen. "Het selecteert zichzelf wel," hoor ik dan. Dat doet het ook, maar in mijn ogen als fokker en dierenliefhebber niet op de juiste wijze. De sterfte bij zo'n groot nest is vaak niet gering en je doet ze eigenlijk allemaal te kort zo lang ze het nog alleen van de melk moeten hebben. Voor ons als hobbyfokkers is dat niet de juiste methode om gezonde krachtige dieren te fokken.

Maar wat is dan bij konijnen een normaal aantal jongen dat goed verzorgd kan worden? Daarop is geen pasklaar antwoord te geven, want dat hangt helemaal af van de melkproductie van de voedster. Sommige voedsters kunnen zonder enig bezwaar een achttal jongen volop van melk voorzien, terwijl anderen aan vier of vijf meer dan genoeg hebben. Het spreekt voor zich dat we zuinig moeten zijn op voedsters met een hoge melkgift. Selecteer daarop en doe ze niet snel weg. Leg die eigenschap vast in uw stam. Wat heb je aan een fraaie voedster die een normaal nest amper of niet groot brengt. Een paar keer shown als oud is het enige. Verkopen moet je zulke dieren als eerlijke fokker ook niet willen!

Wanneer voldoende?

De door een voedster te produceren hoeveelheid melk berust op erfelijke factoren net zoals in de veeteelt en de varkenshouderij. Iedere fokker kan door regelmatige nestcontrole nagaan of de jongen goed gevoed worden. In dat geval zien de jongen er mollig uit en zijn de buikjes vol en rond. Ondervoede jongen zien er daarentegen schraal en rimpelig uit. Het is klip en klaar dat dit aan de voedster ligt. Niet mee verder fokken dus!

In een nest treffen we wel eens een klein jong aan, een zogenaamd nestdotje, of pietje, of hoe je het maar noemt.

Mijn advies is dat je die beter weg kunt doen want een vitaal dier zoals wij dat willen zal het nooit worden. Ik geloof nog steeds in de oude zegswijze dat 50% van de resultaten bij het fokken afhangt van wat er door de mond naar binnengaat. Dit geldt vanaf de eerste dag van de geboorte. De eerste dagen krijgen konijnen en alle andere huisdieren biest. Dat is de eerste melk die een voedster geeft. Deze biest bevat veel vitamine A en een hoog eiwitgehalte, terwijl ze ook als zeer belangrijke eigenschap heeft dat de darmen gezuiverd worden van het zogenaamde darmpek. Blijvende goede voeding is een eis, maar de eerste zes tot acht weken zijn zeer belangrijk. Dan wordt de fundering gelegd voor gezonde vitale dieren. Vanzelfsprekend mag de voedster dan absoluut niets te kort komen! Vooral drinken is belangrijk en ook wat groenvoer is zeker welkom, al zal niet iedereen dat met me eens zijn. Ik voer ook in de wintermaanden als er nog geen gras is een koolblad of een stukje wortel of appel, uiteraard onbespoten. Een goede voedster zal gedurende de zoogtijd echter eerder afslanken dan groeien. Een konijn heeft in de regel acht tepels. Een enkele keer ook wel negen of tien. Als het er negen zijn dan zit de negende aan de rechterbuikzijde, heb ik mij laten vertellen. Maar ik heb dat nog nooit gecontroleerd. Het is echter niet zo dat bij meer tepels de voedster ook meer melk geeft. Zo is het goed mogelijk dat een voedster met acht tepels meer geeft dan een met tien. Soms worden ook niet alle tepels benut. Aan de voorste speen liggen is een gezegde waarmee bedoeld wordt dat iemand een voorkeursbehandeling krijgt. Dat de voorste spenen de beste zijn en de meeste melk doorgeven is mij niet bekend. Opvallend is wel dat ik bij mijn dieren nog nooit heb gezien dat de voorste speen niet gebruikt worden. Dat is goed te zien aan soms wat kleine melkklijtjes rondom de tepels.

Conclusie

Als jong konijntje kun je beter aan de voorste dan aan de achterste 'tiet' liggen, maar geldt dat ook niet in het dagelijks leven. "Wie het dicht bij het vuur ligt warmt zich het best," is een gezegde dat hiermee overeenkomt. Als besluit van dit verhaaltje, ik kan het niet vaak genoeg herhalen: "Doe niet te snel afstand van voedsters die een behoorlijk aantal jongen zonder problemen groot brengen. Voeg ieder jaar enkele jonge dieren toe en als ze zich bewijzen houd ze dan een paar jaar. Zo niet, neem er dan afstand van." ●